

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro

po rozpoznaniu dnia 23 listopada 2012 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 26 października 2012 r.

sygn. akt IX GNc 1225/12

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Jan Futro

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o zwolnienie go od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z oświadczeniem powoda jedynym źródłem jego utrzymania jest wynagrodzenie z tytułu użyczenia magazynu, które wynosi 200 zł netto miesięcznie. Wskazał również, że został zwolniony z pracy z dniem 1 września 2012 r. i mimo poszukiwań nie znalazł nowej pracy. Pozostaje na utrzymaniu syna J., u którego mieszka. Zobowiązania powoda z tytułu zaległości podatku od towarów i usług na chwilę obecną wynoszą ponad 5 000 000 zł. Z tytułu podatku dochodowego powód ma w stosunku do Urzędu Skarbowego zobowiązania w kwocie ponad 7 000 000 zł.

W formularzu - oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania powód wskazał ponadto, że jest właścicielem nieruchomości rolnej w S. o powierzchni 600 m² i współwłaścicielem nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto prowadzi księgi wieczyste pod numerami POI (...) oraz POI (...) (...)

W ocenie Sądu oświadczenie powoda nie było wystarczające dla przyjęcia, iż należy on do osób najuboższych, które nie są w stanie ponieść kosztów opłaty sądowej od pozwu. Powód wiedział o niektórych ze spornych wierzytelności już od końca 2008r. Mógł zatem i powinien przewidzieć konieczność wytoczenia powództwa o przedmiotowe wierzytelności, a co za tym idzie konieczność pokrycia kosztów sądowych. Powód wytoczył powództwo w sprawie w dniu 28 września 2012 r. - przez okres prawie 4 lat miał możliwość rezerwowania środków finansowych na ten cel. Należy pamiętać, że powód jako osoba, która inicjuje postępowanie sądowe, winien liczyć się z koniecznością odłożenia na ten cel

odpowiednich środków i to nie tylko na potrzeby postępowania przed sądem pierwszej instancji. W przypadku zaś braku środków na pokrycie kosztów sądowych, powód powinien skorzystać z kredytu na warunkach komercyjnych, aby pokryć te koszty. Powód ma takie możliwości.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł powód zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 102 § 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. nr 167, poz. 1398, dalej u.o.k.s.c) – poprzez uznanie, iż powód nie zasługuje na zwolnienie od kosztów postępowania oraz naruszenie przepisów prawa procesowego mających istotny wpływ na wynik sprawy, w szczególności naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, polegające na uznaniu, że powód nie wykazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych,

Nadto wniósł o przeprowadzenie dowodu z załączonego do niniejszego zażalenia zeznania podatkowego powoda za 2009 r., przy uwzględnieniu faktu, że potrzeba powołania tego dowodu powstała dopiero na etapie odwoławczym wobec stanowiska prezentowanego w uzasadnieniu Sądu I instancji.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i orzeczenie o zwolnieniu powoda od kosztów sądowych w zakresie objętym wnioskiem, przy jednoczesnym rozstrzygnięciu o kosztach postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie jest zasadne.

Nie znajduje podstaw zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten dotyczy oceny dowodów. Sąd nie zakwestionował żadnych twierdzeń powoda zawartych w złożonym oświadczeniu i uzupełniających wyjaśnieniach. W rzeczy samej powód kwestionuje ocenę dokonaną przez Sąd.

Niewątpliwie prawo do zwolnienia z kosztów postępowania przysługuje tylko osobom ubogim, dla których wniesienie kosztów wiązałoby się z uszczerbkiem w niezbędnym utrzymaniu. W orzecznictwie sądowym podkreśla się niemożność abstrakcyjnego określenia treści pojęcia "niezbędne utrzymanie". Tylko na tle konkretnej sprawy przy wszechstronnej ocenie sytuacji osobistej i majątkowej uczestnika postępowania można ustalić zasadność zwolnienia oraz jego zakres (pełne albo częściowe).

Prawdą jest, że wskazane przez powoda aktualne jego dochody nie pozwalają mu na uiszczenie opłaty w wysokości 100 000 zł.

Podzielić jednak należy pogląd Sądu Okręgowego utrwalony w orzecznictwie, że przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych wyłączone jest w sytuacji gdy ubiegający się o nie posiadają majątek umożliwiający im uzyskania niezbędnych środków choćby przez zaciągnięcie kredytów, których zabezpieczeniem może być ten majątek. Nawet obciążenie hipoteczne nieruchomości nie uzasadnia zwolnienia od kosztów sądowych chyba, że wysokość obciążenia przewyższa wartość nieruchomości a postępowanie skierowane na zaspokojenie wierzyciela hipotecznego zostało już wszczęte (patrz. orz. Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1936 r. C.II 747/36 PPIA 1937 nr 1 poz. 53 oraz z dnia 24 sierpnia 1937 C II 475/37 PS 1938 poz. 54).

Podnoszony brak zdolności kredytowej powoda w związku z zadłużeniem podatkowym nie musi mieć wpływu na zaciągnięcie kredytu hipotecznego poręczonego rzeczowo nieobciążonymi przecież nieruchomościami.

Nie można też nie zauważyć, że powód jeszcze w 2008 r. osiągnął – niezależnie od przychodów z działalności gospodarczej – dochód ze sprzedaży nieruchomości w wysokości ponad 3 600 000 zł, w 2009 r. jego przychody z działalności gospodarczej osiągnęły kwotę ponad 3 600 000 zł, w 2010 r. ponad 900 000 zł. Także naliczone podatki świadczą o zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej.

Z kolei fakt dzierżawienia synowi posiadanej nieruchomości za czynsz w kwocie wielokrotnie niższej niż rynkowa muszą budzić wątpliwości, co do rzetelności przedstawianych przez powoda danych a w szczególności braku jakiegokolwiek (poza nieruchomościami) majątku.

W tej szczególnej w praktyce sytuacji Sąd Okręgowy winien zastosować procedurę określoną w art. 102 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2010 r. nr 90 poz.594 ze zm.). Powyższe winno doprowadzić do ustalenie rzeczywistego stanu majątkowego powoda, możliwości zaciągnięcia kredytu czy ewentualnego faktu wyzbycia się majątku na rzecz osób bliskich.

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w postanowieniu.

Zasada odpowiedzialności za wynik procesu. jest naczelną zasadą w zakresie kosztów procesu przyjętą przez kodeks postępowania cywilnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2011 r., I CZ 67/11 LEX nr 1084691) Zgodnie z tą zasadą powód wygrywający proces ma prawo żądać zwrotu także kosztów postępowania incydentalnego. (z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1973 II CR 159/73 - OSNC 1974/5/90).

Jan Futro